

Міністерство освіти і науки України

**Модельна навчальна програма
курсу «Нонфікшн: що таке нехудожня література?»
Профільна середня освіта. Основний / поглиблений рівень»
для закладів загальної середньої освіти**

(Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ МОН від 28.08.2025 № 1192))

Автор: Євдокимова Анастасія Андріївна

*Програма створена в рамках проєкту «Зміст»
Міжнародного благодійного фонду savED
за підтримки фінської Міжнародної неурядової організації Finn Church
Aid*

2025

Вступна частина

Модельна навчальна програма курсу «Нонфікшн: що таке нехудожня література? Профільна середня освіта. Основний / поглиблений рівень» (далі — Програма) визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання (мовно-літературна освітня галузь) учнівства 10-12 років навчання, пропонований зміст курсу та види навчальної діяльності.

Курс «Нонфікшн: що таке нехудожня література?» реалізується за умови його вибору учнівством та закладом освіти і може викладатися як у межах передбаченої кількості навчальних годин для вивчення обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем навчання, так і за рахунок навчальних годин для вибіркових освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету.

Програма створена в рамках проєкту «Зміст» Міжнародного благодійного фонду savED за підтримки фінської Міжнародної неурядової організації Finn Church Aid.

Програму розроблено на основі Державного стандарту профільної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 № 851):

- вона ґрунтується на визначених стандартом ціннісних орієнтирах (пункт 4 Державного стандарту);
- охоплює формування наскрізних у всіх ключових компетентностях умінь (пункт 10 Державного стандарту);
- передбачає реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання в мовно-літературній освітній галузі (додаток № 2 до Державного стандарту);
- орієнтується на компетентнісний потенціал мовно-літературної галузі (додаток № 1 до Державного стандарту);
- враховує наступність між циклами навчання на рівнях базової та профільної середньої освіти.

Програма реалізує частину обов'язкових результатів навчання в межах мовно-літературної освітньої галузі, доповнюючи обов'язкові результати навчання модельних навчальних програм обов'язкових освітніх компонентів («Інтегрований мовно-літературний курс. 10-12 класи. Основний рівень» / «Інтегрований курс літератур. 10-12 класи. Основний рівень» / «Інтегрований курс літератур. 10-12 класи. Поглиблений рівень» /

«Українська література. 10-12 класи. Поглиблений рівень» / «Зарубіжна література. 10-12 класи. Поглиблений рівень»).

Основою для формулювання очікуваних результатів навчання в Програмі є обов'язкові результати навчання (орієнтири для оцінювання) поглибленого рівня мовно-літературної освітньої галузі, що визначають профіль та обов'язкові результати (орієнтири для оцінювання) основного рівня цієї галузі.

Програма є основою для створення навчальних програм як основного, так і поглибленого рівнів, із відповідною корекцією орієнтирів для оцінювання, змісту, обсягів навчального часу, способів формування компетентностей і рівнів складності навчального матеріалу.

Програма спрямована на реалізацію мети профільної середньої освіти — розвиток особистості здобувачів освіти шляхом утвердження у них української національної та громадянської ідентичності та формування компетентностей, необхідних для їх життєвої стійкості, самостійності, відповідальності, комунікації та взаємодії з іншими особами, соціалізації, активної громадянської позиції на основі поваги до прав людини, духовних цінностей українського народу, національної самобутності, оборонної свідомості, громадянської стійкості, патріотизму, поваги до державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей України, розуміння їх важливості для становлення держави; підприємливості, свідомого вибору подальшого життєвого шляху, освіти протягом життя, трудової діяльності та самореалізації; дотримання принципів гендерної рівності; виховання у здобувачів освіти самоповаги і поваги до інших, відповідального ставлення до довкілля, що базується на науковому світогляді та принципах сталого розвитку.

Мета курсу «Нонфікшн: що таке нехудожня література?» узгоджена з метою мовно-літературної освітньої галузі Державного стандарту та спрямована на розвиток читацької компетентності, уміння інтерпретувати нехудожні тексти української та зарубіжних літератур, а також медіатексти, формування гуманістичного світогляду, національної ідентичності та емоційно-ціннісного досвіду учнівства, а також на розкриття потенціалу літератури як засобу міжкультурного діалогу, критичного мислення та творчої самореалізації.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування ціннісного ставлення до української мови як державної мови України й чинника національної самоідентифікації та консолідації; як

форми культури, якою живе людина, як способу мислення та способу діяння;

- задоволення пізнавальних інтересів, потреб учнівства, розвиток навичок співпраці для досягнення особистісних і спільних цілей;
- забезпечення творчої самореалізації, академічної свободи учнівства та становлення його особистостей як компетентних мовців і читачів;
- зацікавлення нонфікшн твором як популярним читацьким явищем, формою пізнання світу й себе в ньому;
- формування сталого інтересу до вивчення літературних явищ, читацької культури учнівства;
- розвиток креативного мислення;
- збагачення читацького досвіду, розширення кола читання;
- оволодіння різноманітними читацькими стратегіями;
- розвиток умінь працювати з різними видами інформації, зокрема й цифровими, здійснювати пошуково-дослідницьку діяльність (знаходити, сприймати, аналізувати, оцінювати);
- розвиток критичного мислення;
- виховання здатності ефективно використовувати здобуті знання й набуті вміння для розв'язання життєвих завдань;
- формування здатності створювати варіативні тексти для різних цілей і аудиторій із використанням відповідних засобів і методів.

Пріоритетами курсу «Нонфікшн: що таке нехудожня література?» є формування глибокого розуміння багатогранності явища нонфікшн літератури, аналіз та особистісне осмислення; розвиток критичного й аналітичного мислення; діалогічний і діяльнісний підхід до вивчення літератури, що враховує індивідуальний читацький досвід учнівства; осмислення літератури як засобу пізнання себе, суспільства та культури.

Потреба в реалізації курсу «Нонфікшн: що таке нехудожня література» для учнів старших класів зумовлена необхідністю формування ключових навичок взаємодії з текстами нехудожнього змісту (non-fiction), які є невід'ємною частиною сучасного інформаційного простору. У повсякденному житті підлітки та дорослі найчастіше мають справу саме з нехудожніми текстами: інструкціями, аналітичними звітами, новинами, правилами, оголошеннями, інтерв'ю, путівниками, публіцистичними статтями, довідковою літературою тощо. Реалії сьогодення засвідчують, що більшість комунікативних ситуацій поза межами шкільного простору пов'язані не з художньою, а з прикладною, інформативною та аналітичною

літературою. Здатність орієнтуватися у широкому спектрі нехудожніх текстів, критично їх оцінювати, аналізувати зміст, форму та допоміжні елементи (фото, діаграми, інфографіку тощо) є базовою складовою медіа-, інформаційної та читацької грамотності сучасної людини. В умовах стрімкого розвитку українського книжкового ринку, де дедалі активніше з'являються видання у жанрі нонфікшн — як перекладні, так і оригінальні українські, — виникає потреба навчити старшокласників свідомого, критичного та осмисленого ставлення до такого типу літератури. Метою курсу є формування в учнів уявлення про різноманіття жанрів і форматів нехудожньої літератури, розвиток навичок аналізу та критичного читання текстів нонфікшн, а також вміння орієнтуватися в інформаційному середовищі та свідомо обирати релевантні джерела для особистого розвитку, навчання та повсякденного життя. Курс сприяє розвитку читацької компетентності, що є запорукою успішного навчання, соціалізації та професійної реалізації учнів. Він слугує підтримкою для вчителів, бібліотекарів, батьків, надаючи інструментарій для формування навичок змістового аналізу текстів, які повсякчас траплятимуться в реальному житті. Курс передбачає високий рівень варіативності та творчості: учні матимуть змогу інтерпретувати тексти, працювати над проектами, порівнювати літературу різних країн та авторів, навчитися орієнтуватися в книжковому просторі.

Вивчення курсу «Нонфікшн: що таке нехудожня література?» може здійснюватися в будь-якому з трьох класів профільної середньої освіти (10, 11 або 12). Такий підхід відкриває можливість для формування динамічних навчальних груп, до яких входить учнівство з різним досвідом шкільного навчання, зацікавлене в опануванні цього курсу. У зв'язку з цим зміст програми не структуровано за роками навчання, а організовано тематично — за видами текстів та сфер їхнього застосування, що дозволяє забезпечити логіку навчання незалежно від класу, в якому здійснюється опанування курсу, та врахувати індивідуальні траєкторії учнів. Кожен із розділів містить очікувані результати навчання, зміст і орієнтовні види навчальної діяльності. Така структура дозволяє цілісно й послідовно формувати в учнів компетентності читання, критичного аналізу та інтерпретації нехудожньої літератури. Тематика текстів і завдань дібрана з урахуванням вікових особливостей учнів, їхніх пізнавальних інтересів та актуальних соціокультурних викликів.

Очікувані результати навчання курсу відповідають орієнтирам для оцінювання з мовно-літературної галузі, визначеними в Державному стандарті профільної середньої освіти. У програмі представлено результати з усіх чотирьох груп обов'язкових результатів навчання, а саме: «Сприймання усного і писемного мовлення», «Читання з розумінням», «Створення власних висловлень», «Взаємодія в мовному середовищі». Вивчення кожного типу тексту спрямоване на розвиток читацької й мовної компетентностей.

У межах розділів виокремлено базові знання про різні типи нефікшн текстів, проблеми, які вони порушують і вирішують, мовно-стильові та жанрові особливості, історико-культурний контекст. Базові знання в розділах мають різний ступінь деталізації, що забезпечує принцип академічної свободи вчителя/-льки на етапі створення навчальної програми. Вивчення текстів передбачає також роботу з теорією, зокрема поняттями інтерв'ю, тревелог, мемуари тощо. Програма враховує принципи академічної свободи педагога: учитель/-ка має змогу замінити пропоновані тексти, добираючи ті, які найкраще відповідають інтересам і читацькому рівню учнівства, а також адаптувати глибину аналізу до потреб конкретного класу.

Перевагу серед видів навчальної діяльності надано тим, що сприяють самостійному мисленню учня/-ениці, виявленню читацького досвіду, веденню діалогу про читацькі запити й потреби учнівства, інтерпретації та значення прочитаного. Це, зокрема, обговорення, написання есе, створення візуальних і цифрових продуктів, порівняння текстів і поглядів, рефлексивне письмо. Акценти у роботі з нефікшн текстами розставлено відповідно до теоретичних та практичних порад теоретика нефікшну професора Т. Фостера.

Організація освітнього процесу під час вивчення курсу зумовлена метою формування читача / читачки як особистості, здатної до гнучкого, аналітичного, критичного читання різних типів текстів. Особливу увагу приділено інтеграції читацького досвіду з мовною практикою, тобто формуванню здатності артикулювати думки, вести дискусії, створювати тексти, що є відповіддю на прочитане. У процесі навчання перевагу надано автентичним ситуаціям читання, що потребують сенсотворення, порівняння різних підходів до роботи з темою, усвідомлення множинності смислів.

Курс передбачає залучення учнів до аналізу нехудожніх, інформаційних і медіатекстів, що дає змогу глибше осмислити сучасний світ і себе в ньому. Значущими є твори і української, і світової літератури, що відповідають ціннісним орієнтирам українського суспільства та представлені на українському книжковому ринку. Окрему увагу під час опанування курсу варто приділити стратегіям читацької рефлексії, умінню критично ставитися до інформації, застосовувати принципи академічної доброчесності.

Курс «Нонфікшн: що таке нехудожня література?» створено як простір для формування читачів і читачок ХХІ століття, які можуть зорієнтуватися у книгарні чи бібліотеці й поміж тисяч назв знайти текст, який відповідає їхнім запитам.

Основна частина

Очікувані результати навчання	Зміст	Орієнтовні види навчальної діяльності
Вступ		
Визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П] визначає стратегії пошуку інформації з урахуванням особливостей повідомлення (стилю, жанру, структури тощо) [12 МОВ 1.3.1-1 П] виокремлює та послідовно розрізняє в почутому повідомленні (зокрема тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або художньому тексті факти і судження, зокрема відмінності в інтерпретації різними суб'єктами тих самих явищ, поява яких зумовлена суб'єктивними	Нонфікшн текст. Опорні терміни та поняття. Окреслення проблемних питань для розуміння того, чим є і де у повсякденному житті трапляється нехудожня література. Що таке література факту. Чому читачі обирають нонфікшн. Як читати нехудожню літературу. Як не загубитись у книгарні чи бібліотеці серед полиць із літературою факту. Що таке зміст та анотація у нонфікшн книжці. <i>Орієнтовні тексти для читання / уривки з них:</i> <i>Маслова Ольга, Бельська Ніка «Коли я нарешті висплюся?»</i> <i>Коваленко Олексій «Фрукти проти овочів»</i>	- Робота із книжкою як об'єктом (книжковими обкладинками, графічними і текстовими блоками у книжках, змістом, структурними елементами), робота із візуальними елементами у книжці; - робота з аналітичним звітом, аналіз графіків та показників; - сприйняття та опрацювання почутої інформації; - обговорення проблемної теми; - аналіз невеликого нехудожнього тексту; <i>тощо.</i>

факторами, історико-культурним або іншим контекстом [12 МОВ 1.4.3-1] обґрунтовує, враховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем, зокрема порушених у художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1 П] окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів [12 МОВ 2.4.1-2]	<i>Маєр Дорон «Workflow. Практичний посібник до творчого процесу»</i>	2
---	--	----------

Невигадані життя		
Визначає стратегії пошуку інформації з урахуванням особливостей повідомлення (стилю, жанру, структури тощо) [12 МОВ 1.3.1-1 П] використовує, зокрема адаптує, подану в тексті або кількох текстах інформацію в умовах іншого контексту [12 МОВ 2.2.4-1 П] визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П] експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією з урахуванням особливостей аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо) [12 МОВ 2.7.1-1 П] окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за	Способи оповіді про неvigадані людські життя — щоденники, епістолярії, мемуари, біографії. Теоретичний аспект щоденникової форми. Види щоденників, формати щоденників, мотивація та передумови створення щоденників. Епістолярії. Теоретичний аспект епістоляріїв. Листування у художній та нехудожній літературі. Мемуари та спогади — на чому ґрунтуються та яке мають призначення. Багатогранність поняття біографії. Форми та формати існування біографій, проблемні питання пов'язані з біографіями. <i>Орієнтовні тексти для читання / уривки з них:</i> <i>Славінська Ірина «Повітряна й тривожна книжка»</i> <i>Винниченко Володимир «Щоденники»</i> <i>«Щоденник Анни Франк»</i>	- Читання різних типів нехудожніх текстів, на ту саму тему, аналіз спільного й відмінного у поданій інформації; - робота з різними типами інформації на ту саму тему (текст, візуальна та графічна інформація, інформація з відео та аудіо); - читання нехудожніх текстів, аналіз змісту, форми, ключових тем та ідей; - створення власного тексту в межах жанру (зокрема, щоденника); - формулювання власної рефлексії щодо опрацьованого медіатексту; - аналіз нехудожніх та медіатекстів, пошук точок взаємодії опрацьованого контенту із життям; - виокремлення роботи автора тексту; визначення кола проблем тексту і мотивації автора працювати з темою; пошук аргументів, чому автор створив текст; дослідження повноти і багатогранності розкриття теми у тексті; - робота із книжкою як об'єктом (книжковими обкладинками, графічними і текстовими блоками у книжках, змістом, структурними елементами), робота із візуальними елементами книжки;

тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів [12 МОВ 2.4.1-2] обґрунтовує роль і місце тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному процесі, зважаючи на самостійно проведений аналіз різних поглядів, інтерпретацій, оцінок тексту в різних джерелах [12 МОВ 2.4.3-1 П] самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і можливості використання інформації з одного чи кількох джерел для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей [12 МОВ 2.4.1-1 П] вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів у друкованому та цифровому форматі залежно від читацьких намірів та для виконання самостійно поставлених завдань [12 МОВ 2.1.1-1]	<i>Сенека Луцій Анней «Моральних листів до Луцілія»</i> <i>Кіяновська Маріанна, Савка Мар'яна «Листи з Литви / Листи зі Львова»</i> <i>Толкін Джон Р. Р. «Листи Різдвяного Діда»</i> <i>Фейбер Тобі «Faber & Faber: Нерозказана історія»</i> <i>Куліш Володимир «Слово про будинок «Слово»»</i> <i>Джонсон Борис «Фактор Черчилля. Як одна людина змінила історію»</i>	- сприйняття та опрацювання інформації, отриманої через різні канали сприйняття (текст, аудіо, відео, графічні зображення тощо); - самостійний пошук та опрацювання інформації про тему, зокрема, формування списку джерел за темою; - проектна робота та презентація напрацювань; тощо.
--	--	--

самостійно, зокрема на основі власного і чужого читацького досвіду, здійснює добір текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) з різних джерел для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб, розв'язання суспільних проблем, успішної самореалізації [12 МОВ 2.5.1-1]		
Спостереження		

Створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П] окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів [12 МОВ 2.4.1-2] визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П] пояснює причини виникнення розбіжностей в інтерпретації фактів, явищ, подій, зокрема підтверджуючи це результатами аналізу мовних засобів, що забезпечують формування відповідного підтексту	Способи і методи спостереження у форматі нонфікшн текстів (зокрема, журналістських та репортерських матеріалів): новини, інтерв'ю, репортажі. Формат новини: заголовок, лід, структура. Проблеми функціонування новинного жанру, виклики, які постають перед авторами новин. Жанр інтерв'ю, підготовка до інтерв'ю, позиція автора-інтерв'юера. Художній репортаж, види художніх репортажів, історія художнього репортажу в Україні. Позиція репортажиста. Композиція та конфлікт у репортажі. Взаємодія тексту та фото. <i>Орієнтовні тексти для читання / уривки з них:</i> <i>Олексенко Катерина, Рупет Олександр «Піаніно для Ніколя»</i> <i>Онлайн-посібник «Репортаж&крапка»</i> <i>Шабловський Вітольд «Як нагодувати диктатора»</i>	- Вдумлива теоретична підготовка та створення тексту за зразком, написання власного есею; - виокремлення і дослідження залаштунок роботи автора тексту; - читання, осмислення, аналіз, переказ, виділення головного із прочитаного тексту; - робота із текстами різних форматів, зокрема аудіо; - робота із книжкою як об'єктом (книжковими обкладинками, графічними і текстовими блоками у книжках, змістом, структурними елементами), робота із візуальними елементами книжки; - самостійний вибір тексту для читання та аналізу; - підготовка та захист проєкту; <i>тощо.</i>
---	--	---

[12 МОВ 1.4.3-1 П] самостійно, зокрема на основі власного і чужого читацького досвіду, здійснює добір текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) з різних джерел для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб, розв'язання суспільних проблем, успішної самореалізації [12 МОВ 2.5.1-1] визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П]		
Світ навколо		

Визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П] визначає стратегії пошуку інформації з урахуванням особливостей повідомлення (стилю, жанру, структури тощо) [12 МОВ 1.3.1-1 П] пояснює причини виникнення розбіжностей в інтерпретації фактів, явищ, подій, зокрема підтверджуючи це результатами аналізу мовних засобів, що забезпечують формування відповідного підтексту [12 МОВ 1.4.3-1 П] експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією з урахуванням особливостей аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо) [12 МОВ 2.7.1-1 П] створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і	Пізнання і вивчення зовнішнього світу через різні формати нонфікшн текстів: тревелоги, путівники, книги про гастрономію, фотокниги, тревелбуки. Тревелогі, формати розповідей про подорожі. Книжки, які допомагають спланувати подорожі. Книжки про кулінарію, гастрономію, національну ідентичність, яка проявляється через їжу. Функції та можливості фотографії. Пізнання традицій та особливостей регіону через візуальні образи. Формат планування подорожі — тревелбук. <i>Орієнтовні тексти для читання / уривки з них:</i> <i>Прохасько Маркіян «Мрія про Антарктиду»</i> <i>Кідрук Макс «Мексиканські хроніки»</i> <i>Жадан Сергій, Тараненко Ірина, Лешак Марта, Воробйова Марія</i> <i>«Книжечка-мандрівочка. Харків»</i> <i>Карлсен Захарі, Майклмен Джордан</i> <i>«Нові кавові правила»</i> <i>Вілланова Тібо «Гастроногік»</i>	- Читання, осмислення, аналіз, переказ, виділення головного із прочитаного тексту; - робота з різними форматами матеріалів та текстів; - опрацювання та відтворення почутої інформації; - створення власного тексту, на основі набутого читацького досвіду; - формулювання власних думок та підсумків опрацьованої інформації у різних форматах, зокрема, письмово та усно; - підготовка проекту та захист; <i>тощо.</i>
--	--	--

суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П] раціонально поєднує використання вербальних та невербальних засобів в умовах реалізації різних комунікативних стратегій, виявляючи мовну стійкість [12 МОВ 1.6.1-2]		
Саморозвиток		

Вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів у друкованому та цифровому форматі залежно від читацьких намірів та для виконання самостійно поставлених завдань [12 МОВ 2.1.1-1] експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією з урахуванням особливостей аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо) [12 МОВ 2.7.1-1 П] аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), дотримуючись достовірності і засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 2.6.1-1 П] визначає вплив виявлених помилок на функціональність тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) [12 МОВ 3.3.1-1 П]	Тексти про саморозвиток різних форматів. Дослідження книжкових полиць із книжками за розділами: антистрес, тайм-менеджмент, креативність, пам'ять, стосунки, персональний бюджет. Практика «повільного читання» нонфікшн текстів. Особливості жанру та підходів до текстів з креативного письма. Особливості книжок про стоїцизм і тайм-менеджмент, виконання практичних вправ із книжок. Правила конспектування. Особливості книжок, які розповідають про світ та сіють сумнів, особливості роботи з фактами. Жанр енциклопедії, жанр науково-популярного тексту зі сфери природничих дисциплін. Особливості читання, конспектування та сприйняття науково-популярних праць. <i>Орієнтовні тексти для читання / уривки з них:</i>	- Читання і опрацювання різних текстів, аналіз текстових та позатекстових елементів; - написання власного тексту в межах жанру та структури; - виконання письмових завдань із практичного посібника за вказівками автора; - відпрацювання навички конспектування та саморедагування; - пошук власної стратегії передачі та фіксації опрацьованої інформації (різні види конспектування і підсумовування прочитаного); - робота з фактами і перевіркою фактів, розпізнавання правдивої і неправдивої інформації у тексті; - робота з різними форматами інформації, зокрема аудіо; - поглиблення і розвиток навички читання фахових, наукових і науково-популярних текстів; - підготовка окремих письмових проєктів у рамках теми; <i>тощо.</i>
--	---	--

виявляє та коментує підтекст, авторську позицію, виражені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), зважаючи на національний і загальнолюдський контекст [12 МОВ 2.2.2-1 П] виокремлює та послідовно розрізняє в почутому повідомленні (зокрема тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або художньому тексті факти і судження, зокрема відмінності в інтерпретації різними суб'єктами тих самих явищ, поява яких зумовлена суб'єктивними факторами, історико-культурним або іншим контекстом [12 МОВ 1.4.3-1] виявляє та коментує підтекст, авторську позицію, виражені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), зважаючи на національний і загальнолюдський контекст [12 МОВ 2.2.2-1 П]	<i>Клеон Остін «Кради як митець. Креативні фішки, про які тобі ніхто не розповість»</i> <i>Гілберт Елізабет «Велика магія. Творче життя без страху»</i> <i>Титаренко Марія «Не музи, а м'язи»</i> <i>Голідей Райан, Генсільман Стівен «Стоїцизм на кожен день. 366 роздумів про мудрість, стійкість і мистецтво жити»</i> <i>Пільюччі Массімо, Лопез Грегори «Нові стоїки. 52 уроки для наповненого життя»</i> <i>Беркмен Олівер «Чотири тисячі тижнів. Тайм-менеджмент для смертних»</i> <i>Роум Ден «Говори та показуй. Мистецтво створювати надзвичайні презентації»</i> <i>Кім В. Чан, Моборн Рене «Стратегія блакитного океану»</i> <i>Оклі Барбара «Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну»</i> <i>Рослінг Ганс, Рослінг Уля, Рослінг-Рьоннлюнд Анна «Фактологія. 10 хибних уявлень про світ, і чому все набагато краще, ніж ми думаємо»</i>	
---	---	--

	<i>Степура Андрій «Wow виступ по-українськи»</i> <i>Кідрук Макс «Теорія неймовірності»</i>	
Проектний блок		

Самостійно, зокрема на основі власного і чужого читацького досвіду, здійснює добір текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) з різних джерел для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб, розв'язання суспільних проблем, успішної самореалізації [12 МОВ 2.5.1-1] обґрунтовує критерії добору текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для читання [12 МОВ 2.5.1-2] використовує, зокрема адаптує, подану в тексті або кількох текстах інформацію в умовах іншого контексту [12 МОВ 2.2.4-1 П] експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією з урахуванням особливостей аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо) [12 МОВ 2.7.1-1 П] представляє створені тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) в різний спосіб, за потреби аргументуючи власну позицію та виявляючи творчу індивідуальність [12 МОВ 3.1.1-2 П]	Підготовка проєктів за темами: «Нонфікшн про національну ідентичність» та «Аналіз медіа». Застосування набутих протягом курсу навичок до читання і опрацювання нонфікшн текстів різних форматів: книжок та медіатекстів.	- Самостійний вибір (за визначеними критеріями) тексту для читання; - аналіз наявних текстів за темою та формування власного переліку джерел; - проведення багаторівневої оцінки тексту за різними критеріями; - підготовка проєкту, який аналізує та інтерпретує прочитаний текст й аналізує книжку як об'єкт; - осмислення прочитаного тексту через різні текстові й візуальні формати; - підготовка та усний захист проєкту; <i>тощо.</i>
--	--	--

обґрунтовує, враховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем, зокрема порушених у художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1 П]		
--	--	--

Прикінцева частина

1. Методичні підходи до реалізації програми.

Реалізація програми курсу «Нонфікшн: що таке нехудожня література?» передбачає діяльнісний, діалогічний і особистісно орієнтований підходи, з акцентом на огляд палітри різних нонфікшн текстів, розвиток читацької самостійності, критичного мислення та інтерпретаційних навичок. Засадничою методичною рамкою курсу є стратегія «читання зблизька» (close reading), яка передбачає багаторазове уважне прочитання тексту, формулювання аналітичних запитань, дослідження мовних і стилістичних засобів, виявлення авторської позиції, аргументування інтерпретацій та рефлексію.

Використання «читання зблизька» сприяє тому, щоб учнівство не лише розуміло загальний зміст прочитаного, а й навчалося «бачити» текст – його структуру, візуальні засоби та позатекстові елементи, можливості тексту. Такий підхід забезпечує перехід від буквального сприймання до тісної взаємодії з текстом і до глибокого читання, фіксації та осмислення прочитаного.

2. Особливості курсу, методи й технології навчання.

Особливістю курсу є орієнтація на множинність текстів, які можуть відповідати за запити учнівства. Учні й учениці мають змогу опрацьовувати тексти у спільноті читачів/-ок, дискутувати, пропонувати гіпотези, перевіряти їх через текст, формулювати власні позиції, шукати підтвердження або заперечення в різноманітному матеріалі. Курс передбачає також дослідницький компонент — учнівство навчається ставити питання до змісту тексту, обирати власні траєкторії аналізу, використовувати різні інструменти осмислення та підсумовування.

Серед основних методів навчання:

- аналітичне і проблемне читання;
- дискусії;
- творчі письмові практики;
- проєктні методи;
- рефлексивне письмо;
- робота в групах

- тощо.

3. Орієнтовні ресурси й матеріали.

Для ефективної реалізації курсу рекомендовано використовувати:

- друковані та цифрові версії текстів (уривки або цілі твори), відповідні до програми;
- інтерактивні платформи для створення мультимедійних продуктів (Canva, Padlet, Genially тощо);
- рефлексивні шаблони для письма, таблиці, візуальні органайзери;
- мультимодальні матеріали.

У межах курсу можливе використання такого обладнання:

- мультимедійний проєктор або інтерактивна панель;
- доступ до інтернету;
- роздаткові друковані або електронні тексти;
- засоби для створення візуальних матеріалів (фліпчарти, маркери, дошки);
- мобільні пристрої / ноутбуки / планшети для групової роботи.

4. Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів / учениць є формувальне, поточне, підсумкове (семестрове, річне) оцінювання.

Орієнтирами для оцінювання в курсі є очікувані результати навчання.

Формувальне оцінювання має на меті вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію учнів / учениць; відстежувати навчальний прогрес учнів / учениць; вчасно виявляти проблеми та вживати заходів для коригування індивідуальної освітньої траєкторії та методів навчання відповідно до індивідуальних та інших потреб учнів / учениць; формувати в учнів / учениць упевненість у власних силах, мотивацію на досягнення та зацікавленість у навчанні.

Підсумкове оцінювання має на меті встановити відповідність очікуваних і реальних результатів навчання.

Оцінювання результатів навчання здійснюється за допомогою різних методів, вибір яких зумовлюється особливостями конкретного класу, із застосуванням різних способів і засобів: усного опитування (індивідуальне, групове тощо); письмових завдань (навчальні завдання,

тести тощо, а також діагностувальні, підсумкові роботи); практичних завдань; навчальних проєктів; заповнення таблиць, побудова схем, моделей, зокрема з використанням електронних засобів навчання тощо); завдань із використанням ІТ (онлайн-тести, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, комп'ютерні продукти тощо); самооцінювання, взаємооцінювання; комплексного, що поєднує різні способи й засоби оцінювання тощо. Для здійснення оцінювання вчитель / учителька може також використовувати такі інструменти, як картки, шкали, щоденник спостережень, портфоліо учнів / учениць тощо.

5. Використані джерела.

1. Державний стандарт профільної середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 року № 851).
2. Закон України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38–39, ст. 380).
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст. 226).
4. Історія української літератури другої половини ХІХ століття [Текст] : навч. посіб. / Я. В. Вільна, І. Г. Хворостяний ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : Київський університет, 2017. – 575 с.
5. Концептуальні засади реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї) (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2024 року № 1451).
6. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т.2 / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — К: ВЦ «Академія», 2007. — 624 с. (Енциклопедія ерудита).
7. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 / кол. авт. : Г. Бичко (осн. автор), Т. Вакуленко, Т. Лісова, М. Мазорчук, В. Терещенко, С. Раков, В. Горох та ін. ; за ред. В. Терещенка та І. Клименко ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2023. 395 с.
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до

2029 року» від 14 грудня 2016 р. № 988-р (із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням КМ від 22.08.2018 р. № 592-р).

9. Терещенко В. Мистецтво об'єктивного оцінювання в НУШ [Текст] / В. Терещенко, А. Панченков, М. Алгольм, О. Лінник. – Київ: ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2024. – 352 с.

10. Типова освітня програма для 10-12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням (затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 26 травня 2025 року № 765).

11.Ткаченко А. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства) : Підруч. для студ. вищ. навч. закл. з гуманіт. спец. філологія, журналістика, літературна творчість / А. О. Ткаченко; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – 2.вид., випр. і доп. – Київ: ВПЦ "Київський університет", 2003. – 448 с.

12. Семків Р. Пригоди української літертури. – Київ: Темпора, 2023. – 688 с.

13. Мокрик Р. Бунт проти імперії. – Київ: А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2023. – 416 с.